

Premaster Interculturele Communicatie
Universiteit Utrecht
Begeleider: Rena Zendedel

10/06/2021

6900 woorden (incl. fragmenten)

5805 woorden (excl. fragmenten)

Het zelfbeeld van de professionele tolk in Nederland

Lucas M. L. Verbunt - 9546689

Abstract

Nederland heeft een multiculturele samenleving en daarmee veel anderstaligen die niet allemaal adequaat kunnen communiceren in de Nederlandse taal. Gesprekstolken vormen om deze reden een belangrijke professie die niet alleen communicatie tussen anderstaligen en instanties bevordert, maar ook de naleving van de mensenrechten in stand houdt. Het beroep van tolk wordt echter, ondanks het maatschappelijk belang, vaak niet gezien als volwaardige professie. Het zelfbeeld van de professionele tolk werd door Gentile (2015) onderzocht en de Nederlandse situatie heeft zij op basis van haar gegevens in 2017 uitgelicht. In onderhavig onderzoek is de huidige situatie met behulp van een interviewstudie in kaart gebracht en de betreffende resultaten zijn vergeleken met de gegevens van Gentile. Deze resultaten tonen aan dat politieke en maatschappelijke ontwikkelingen in de afgelopen zes jaar het zelfbeeld van de tolk verder naar beneden hebben gehaald. Dit negatieve beeld wordt op verschillende vlakken genuanceerd, maar de negatieve visie behoudt alsnog de dominante positie. Dit hangt grotendeels samen met de recente openstelling van het Register beëdigde tolken en vertalers (Rbtv) voor tolken van taalniveau B2. Deze ontwikkeling heeft bij de meeste tolken het gevoel van maatschappelijke en institutionele onderwaardering benadrukt. Tevens verwachten de respondenten vanwege de openstelling een verdere toename van de financiële en professionele achterstelling. Het zelfbeeld van de professionele tolk in Nederland heeft zich dan ook negatief ontwikkeld sinds 2015.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	2
2. Theoretisch kader	3
2.1 Professionalisering en het tolkenregister	3
2.2 De-financiering en onderwaardering van professionele tolken	3
2.3 Gebruik van informele tolken in het zorgdomein	4
2.4 Onderzoeksvraag	5
3. Methode	6
3.1 Dataverzameling en operationalisatie	6
3.2 Respondenten	7
3.3 Procedure	8
3.4 Data-analyse	8
4. Analyse	10
4.1 Het beroep van tolk	10
4.2 Sociale waarde	10
4.3 Inkomen	11
4.4 De openstelling van het Rbtv	12
4.5 Beroepsstatus	13
4.6 Het toekomstbeeld	14
5. Conclusie en discussie	15
5.1 Conclusie	15
5.2 Discussie	15
6. Literatuurlijst	17
Bijlage 1: Interviewschema	22
Bijlage 2: Informatiebrief	24
Bijlage 3: Toestemmingsverklaring	26
Bijlage 4: Codeboom	27

1. Inleiding

Nederland heeft een multiculturele samenleving en daarmee veel anderstaligen die niet allemaal adequaat kunnen communiceren in de Nederlandse taal. Europese wetgeving en de mensenrechten geven impliciet aan dat anderstaligen recht hebben op een tolk in bijvoorbeeld de justitiële of medische setting, wanneer zij de plaatselijke taal niet goed beheersen (Verenigde Naties, 1948; Europese Unie, 2016). Gesprekstolken vormen om deze reden een belangrijke professie die niet alleen communicatie tussen anderstaligen en instanties bevordert, maar ook de naleving van de mensenrechten in stand houdt (De Varennes, 2001; Europese Commissie, 2005; Viezzi, 2016; Gray & Hilder, ter perse). Echter, in het afgelopen decennium is er in Nederland flink bezuinigd op de tolkfinanciering, waardoor de toegang tot professionele, gekwalificeerde tolken vermoeilijkt is.

Het beroep van tolk wordt, ondanks het maatschappelijk belang, vaak niet gezien als volwaardige professie. Het zelfbeeld van de professionele tolk werd door Gentile (2015) onderzocht. De Nederlandse situatie heeft zij op basis van haar gegevens in 2017 uitgelicht, met een focus op inkomen, beroepsstatus, sociale waarde en het toekomstbeeld (Gentile, 2017). Hierbij is gekeken naar het zelfbeeld van 39 Nederlandse beroepstolken werkzaam in de sociale dienstverlening (o.a. justitie, gezondheidszorg), en het toenmalig beleid. Gentile concludeert dat in Nederland politieke maatregelen en bezuinigingen bijdragen aan de de-professionalisering van tolken en dat dit het beeld van de maatschappelijk ondergewaardeerde tolk weerspiegelt (Gentile, 2017). In dit onderzoek wordt, op basis van Gentile's bevindingen, de ontwikkeling van dit zelfbeeld in kaart gebracht, kijkend naar de politieke en maatschappelijke ontwikkelingen van de afgelopen zes jaar.

Het eerste hoofdstuk van dit onderzoek omvat het theoretisch kader en introduceert de onderzoeksvraag. Vervolgens wordt in hoofdstuk twee de methode besproken, waarop de analyse van de resultaten in hoofdstuk drie volgt. Hoofdstuk vier bevat een conclusie en een discussie. Een literatuurlijst en additionele bijlagen sluiten onderhavig document af.

2. Theoretisch kader

2.1 Professionalisering en het tolkenregister

Een professionele tolk die werkzaam is in de sociale dienstverlening wordt door Gentile (2017) gedefinieerd als sociaal tolk. In onderhavig onderzoek wordt echter de benaming ‘professionele tolk’ aangehouden, omdat deze gangbaarder is in de Nederlandse context. In het justitieel domein wordt de professionele tolk doorgaans ook ‘beëdigde tolk’ genoemd. Dit is in lijn met de Wet beëdigde tolken en vertalers (Wbtv) die justitiële instanties verplicht gebruik te maken van tolken uit het Register beëdigde tolken en vertalers (Rbtv) (Wet beëdigde tolken en vertalers, 2007). Het register werd gezien als een stap in de goede richting wat betreft professionalisering en kwaliteitsverhoging van gesprekstolken in de justitiële setting (Doornbos, 2008; Bot et al., 2011; Gentile, 2017).

Echter, recente wijzigingen in de Wbtv hebben er volgens beëdigde tolken voor gezorgd dat de professionalisering een stap terug heeft gedaan (Boog Posada, 2020; Borst, 2020; Leushuis, 2020). Vanwege een schaarste aan gekwalificeerde C1-tolken is het Rbtv opengesteld voor het lagere taalniveau B2; deze taalniveaus zijn aangeduid in het Europese Referentiekader voor de Talen (ERK) [zie tabel 1 (Claeys, z.d.)] (ABDTOPConsult, 2016; Council of Europe, 2020; Raad van State, 2020). Actiegroep registertolken- en vertalers (2019; 2020) betwist deze schaarste. De actiegroep spreekt over een gebrek aan waardering voor hun professie en claimt dat er enkel een schijnschaarste is omdat tolken weigeren te werken voor de lage overheidsstarieven. Ook protesteerde de actiegroep tegen de geplande aanbestedingsplicht voor tolk gerelateerde overheidswerkzaamheden. Deze plicht zorgt ervoor dat tolken niet meer direct bij de overheid werken, maar via een intermediair worden ingezet. Dit zorgt onder andere voor een zwakkere onderhandelingspositie wat betreft de tarieven. Daarnaast wordt de B2-toelating bestempeld als een gevaar voor de tolkqualiteiten en daarmee in strijd met Europese wetgeving en de mensenrechten. De actiegroep eist dan ook kwaliteitsbehoud van het register en financiële waardering (Actiegroep registertolken- en vertalers, 2019; 2020).

A Basis-gebruiker		B Onafhankelijke gebruiker		C Vaardige gebruiker	
A1	A2	B1	B2	C1	C2
Break-Through	Waystage	Threshold	Vantage	Effective Operational Proficiency	Mastery
(doorbraak/ absoluut minimum)	(tussenstap/ overlevings-niveau)	(drempel/ beperkt talige zelfstandigheid)	(uitzicht/ echte talige zelfstandigheid)	(effectieve operationele vaardigheid/ Uitgebreide talige zelfstandigheid)	(beheersing)

Tabel 1: Referentiekader ERK¹

2.2 De-financiering en onderwaardering van professionele tolken

Onderzoek toont aan dat financiële en professionele onderwaardering het zelfbeeld van een beroepsgroep verlaagt en bijdraagt aan de-professionalisering en een lagere beroepsstatus (Armer & Marsh, 1982; Hertog, 2003; Salaets & Van Gucht, 2008; Rudvin, 2015). Bovendien komt het in de literatuur meermaals terug dat tolken doorgaans onderbetaald zijn en niet als volwaardige beroepsprofessionals worden gezien (Felsö et al., 2007; Tryuk, 2007; Salaets & Van Gucht, 2008; Verrept, 2008; Ozolins, 2010; Sela-Sheffy & Shlesinger, 2011; Kooiman, 2018). Dit beeld wordt bevestigd door bovenstaande ontwikkelingen en de gegevens van Gentile (2017), waaruit blijkt dat professionele tolken dit zelf zo ervaren.

In niet-justitiële domeinen is het gebruik van het tolkenregister niet verplicht. Dit juridisch hiaat resulteert in een achterstelling van de professionalisering van tolken in deze domeinen en zorgt

¹ Overgenomen uit *Europees Referentiekader : ERK*, door B. Claeys, z.d. (<https://www.klascement.net/lemma/6174/europees-referentiekader-erk/>).

ervoor dat adviezen over tolkgebruik in bijvoorbeeld de gezondheidszorg niet bindend zijn (KNMG, 2014; De Boe, 2015). Bovendien is sinds 2012 de overheidsfinanciering voor zorgtolken afgeschaft. Dit heeft geleid tot een sterke afname van het gebruik van beroepstolken in het zorgdomein (Langendijk-van den Berg et al., 2014; Triemstra et al., 2016; Gentile, 2017). Door de de-financiering is het beeld van de tolk als volwaardige professie verder verzwakt en hebben medici vaak geen urgent gevoel om een tolk in te zetten (Ramirez et al., 2008; Brisset et al., 2013; KNMG, 2014; Langendijk-van den Berg et al., 2014; Triemstra et al., 2016). Langendijk-van den Berg et al. (2014) noemen deze ontwikkeling een 'verdere erosie van de kwaliteit van zorg voor anderstalige patiënten' (p. 3). In een positieve wending is in 2021 door de minister voor Medische Zorg bevestigd dat het onvoldoende inzetten van beroepstolken de kwaliteit van de zorg bedreigt. De verantwoordelijkheid hiervan wordt echter nog steeds bij de zorg en de patiënt gelegd (Johannes Wier Stichting, 2021; Van Ark, 2021).

2.3 Gebruik van informele tolken in het zorgdomein

De de-financiering van professionele zorgtolken gaat gepaard met het politieke standpunt dat anderstaligen zelf verantwoordelijk zijn voor het beheersen van de Nederlandse taal (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2013). Onderzoek toont echter aan dat het niet realistisch is dat alle migrantgeneraties de taal voldoende komen te beheersen zodoende zij zich verstaanbaar kunnen maken in formele situaties (Van Avermeat, 2008; Ypenburg, 2009; Bot et al., 2011). Daarnaast zullen migranten ook moeten communiceren met instanties voordat zij beginnen met integreren en het leren van de taal (Gentile, 2017). Georganiseerde communicatie waar sprake is van een taalbarrière is echter onethisch wanneer deze barrière niet wordt overbrugd (Gray & Hilder, ter perse). Toch worden professionele tolken onvoldoende ingezet in het zorgdomein.

Ondanks dat tolken onvoldoende worden ingezet komt het recht op een tolk tijdens medische consulten wel impliciet terug in de Wet op de Geneeskundige Behandelingsovereenkomst (WGBO), waarin staat dat de patiënt altijd recht heeft op duidelijke en begrijpelijke uitleg (2021, artikel 7:446 lid 1 BW). Een taalbarrière maakt een tolk dus noodzakelijk. Echter, in veel gevallen wordt gebruik gemaakt van informele tolken, ondanks dat onderzoek de nadelige effecten hiervan veelvuldig in kaart heeft gebracht. Nadelige effecten zijn onder andere: zware belasting op minderjarige tolken, partijdige vertolking, miscommunicatie en foutief vertalen. Dit kan leiden tot overmatig zorggebruik of foutieve diagnoses (Pöchhacker & Kadric, 1999; Inspectie voor de Gezondheidszorg, 2005; Aranguri et al., 2006; Van Osenbruggen et al., 2009; SIGTIPS, 2011; Zendedel, 2011; Suurmond et al., 2012; Langendijk-van den Berg et al., 2014; Zendedel, 2017).

Het belang en de voordelen van het gebruik van beroepstolken in de zorg komt bovendien herhaaldelijk terug in de literatuur. Zo draagt een professionele tolk actief bij aan het overbruggen van taalkundige en culturele communicatiebarrières. Dit is een competentie die tijdens het professionaliseren actief ontwikkeld wordt en die informele tolken doorgaans niet beschikken (Brislin, 1980; Alexieva, 1997; Paes, 2002; Hertog, 2003; Ramirez et al., 2008; Albi-Mikasa, 2013; Langendijk-van den Berg et al., 2014; Knap-Dlouhá, 2020). Ook hebben professionele tolken een sociale waarde omdat ze bijdragen aan de integratie van anderstaligen door communicatie tussen partijen te versoepelen (Clifford, 2004; Knap-Dlouhá & Křížová, 2020). Bovendien zorgt het gebruik van beroepstolken voor betere en efficiëntere gezondheidszorg en is het daarmee kostenbesparend (Bernstein et al., 2002; Flores, 2005; Ramirez et al., 2008; Bischoff, 2012; Gentile, 2017; Livewords, 2018).

Ondanks dat de wetenschap de financiële en maatschappelijke voordelen van professionele tolken, en de nadelen van informele tolken, veelvuldig heeft aangetoond heeft de overheid nog geen significante stappen ondernomen om de inzet van beroepstolken in de zorg te verbeteren. Dit komt overeen met de gegevens van Gentile (2017), die laten zien dat beroepstolken denken dat de maatschappij hun sociale waarde onderschat. De tolken denken bovendien niet dat dit gaat verbeteren in de toekomst, al denken ze wel dat hun professie noodzakelijker zal worden. Om die reden blijven veel tolken zich inzetten voor financiële en maatschappelijke waardering voor hun beroep (Gentile, 2017).

2.4 Onderzoeksvraag

Kijkend naar de politieke en maatschappelijke ontwikkelingen van de afgelopen zes jaar wordt in dit onderzoek, op basis van Gentile's bevindingen, het zelfbeeld van de Nederlandse beroepstolken anno 2021 in kaart gebracht. Hiermee wordt antwoord gegeven op de volgende vraag: *'Hoe heeft het zelfbeeld van de professionele tolk in Nederland zich ontwikkeld sinds 2015?'* Dit vult een wetenschappelijke leemte omdat het de actuele, weinig onderzochte Nederlandse situatie rondom professioneel tolken in kaart brengt. In recente jaren is er veel onderzoek gedaan naar informele tolken in de Nederlandse context (o.a. Zendedel, 2011; 2017). In verhouding zijn de professionele tolken in de Nederlandse context recentelijk minder onderzocht.

3. Methode

3.1 Dataverzameling en operationalisatie

In dit onderzoek is gekozen voor dataverzameling op basis van de interviewmethode. Er is voor deze methode gekozen omdat het de mogelijkheid geeft een meer diepgaande respons te genereren om daarmee een completer beeld te schetsen van de Nederlandse situatie. Dit verschilt met de aanpak van Gentile (2017), die gebruik maakte van een enquête. Dit verschil in methode heeft mogelijk invloed op de mate waarin de data vergeleken kan worden.

De interviews zijn op semigestructureerde wijze opgesteld, d.w.z. dat er vragen en topics zijn gevormd als basis voor ieder interview, maar dat het wel mogelijk is hiervan af te wijken als het gesprek zich daartoe leent (Verhoeven, 2014; Baarda & Van der Hulst, 2017; Baarda & Bakker, 2018). Bij het opstellen van de topics is uitgegaan van de vier dimensies die door Gentile (2017) uitgelicht zijn voor de Nederlandse context: inkomen, beroepsstatus, sociale waarde en het toekomstbeeld. Onder de topics zijn interviewvragen geschaald, die opgesteld zijn op basis van de vragenlijst van Gentile (2015) en de actuele ontwikkelingen beschreven in het theoretisch kader. Door de vragen grotendeels hetzelfde te stellen kan een goede vergelijking gemaakt worden tussen de gegevens van het huidige onderzoek en de gegevens van Gentile (2017). Gentile stelt in haar onderzoek bijvoorbeeld de vraag: *‘Denkt u dat de tarieven van sociaal tolken bevredigend zijn?’* en laat respondenten deze beantwoorden met een Likertschaal. In onderhavig onderzoek is deze vraag als volgt gesteld: *‘Vindt u dat de tarieven van tolken bevredigend zijn? Waarom wel of niet?’* Met de gemaakte aanpassingen blijft de vraag dicht bij het origineel, maar leent deze zich beter voor een open antwoord. Het gehele interviewschema is te vinden in bijlage 1. Deze is tijdens het interviewen niet aangepast, omdat deze effectief bleek te zijn en de gewenste respons bleek te genereren.

Het interview is gestart met een ijsbreker. Er moesten ook een vijftal inleidende vragen omtrent demografische en beroepsgerelateerde gegevens beantwoord worden; zoals de hoogste genoten opleiding en de werkervaring in jaren. Deze demografische vragen zijn organisch aan bod gekomen in het interview en werden pas op het einde expliciet gesteld als het antwoord nog niet was gegeven. De ijsbreker en inleidende vragen hebben enige overlap.

Het eerste topic dat aan bod komt is de sociale waarde. In Gentile's opzet is dit het derde topic, maar omdat de sociale waarde minder invasief is dan het inkomen is dit topic naar voren gehaald. Zoals besproken in de literatuur is de sociale waarde van beroepstolken groot, al wordt deze niet altijd maatschappelijk erkend of begrepen. Deze sociale waarde van tolken wordt vaak niet begrepen omdat men het belang van de tolk niet goed voor ogen heeft, waar men in tegenstelling het belang van een arts goed kan inbeelden (Allen, 2014). Dit topic is daarom bedoeld om de respondenten te vragen naar hun mening ten opzichte van het belang van tolken en hun perceptie omtrent de maatschappelijke waardering. Vragen die in dit topic zijn gesteld zijn *‘Denkt u dat vertolking belangrijk is voor de samenleving?’* en *‘Denkt u dat de maatschappij vertolking waardeert?’*

Het tweede topic dat naar voren kwam is het inkomen. In de besproken literatuur komt meermaals terug dat tolken doorgaans onderbetaald zijn ten opzichte van andere beroepsgroepen met een soortgelijk opleidingsniveau (Felsö et al., 2007; Ozolins, 2010; Kooiman, 2018). Dit beeld wordt bevestigd door het manifest van Actiegroep registertolken en -vertalers (2019; 2020) waarin onder meer wordt gepleit voor hogere vergoedingen voor tolken. Dit topic is dan ook bedoeld om de respondenten te vragen of zij de tolkvergoedingen bevredigend achten en of zij zich kunnen vinden in de uitspraken van de actiegroep.

Het derde topic dat aan zet was de beroepsstatus. Dit topic relateert direct aan het tweede topic omdat de gepercipieerde beroepsstatus volgens de literatuur nauw verbonden is met de hoogte van het inkomen. Bovendien toont de besproken literatuur aan dat de beroepsstatus van de professionele tolk gewoonlijk laag is (zie het theoretisch kader). Het is daarom relevant om de respondenten te vragen wat in hun ogen de maatschappelijke perceptie van de beroepsstatus van tolken is. Verder schoof Gentile (2017) in haar artikel de lage perceptie ten opzichte van de beroepsstatus deels af op de afschaffing van de tolkfinanciering in de zorg. Het is interessant om te

achterhalen of de veranderde registratie-eisen met betrekking tot het Rbtv in de ogen van de respondenten eenzelfde effect hebben.

Het interview is afgesloten met het topic toekomstbeeld. Dit onderdeel is bedoeld om respondenten te vragen naar hun mening wat betreft de toekomst van het beroep. Verwachten zij een verandering in beroepsstatus of een grotere maatschappelijke waardering? Dit onderdeel plaatst de vragen omtrent het toekomstbeeld bovendien in het licht van de besproken maatschappelijke en politieke ontwikkelingen, zoals de bevestiging van de noodzaak van zorgtolken door de minister voor Medische Zorg (Johannes Wier Stichting, 2021; Van Ark, 2021).

3.2 Respondenten

De interviews zijn afgenomen met Nederlandse beroepstolken. Er zijn in totaal twaalf interviews afgenomen, daarmee is geïnterviewd tot de saturatie bereikt was, d.w.z. totdat er geen nieuwe informatie meer naar boven kwam (Baarda & Bakker, 2018). Tien tot vijftien interviews is bovendien gebruikelijk in soortgelijke onderzoeken (Boeije & Bleijenbergh, 2014; Verhoeven, 2014; Baarda & Bakker, 2018).

De respondenten zijn geselecteerd met een heterogene doelgerichte steekproef, ofwel een maximale variatie steekproef. Dat houdt in dat er een selectie heeft plaatsgevonden op basis van bepaalde kenmerken; en dat deze kenmerken binnen de steekproef heterogeen waren (Dörnyei, 2007). In het Rbtv is gezocht naar tolken met verschillende niveaus van taalbeheersing (lees: B2- en C1-tolken, evenals dubbele tolken, d.w.z. tolken die op beide niveaus werkzaam zijn), omdat dit een vollediger en actueler beeld geeft van alle geregistreerde tolken. Op deze manier wordt zoveel mogelijk inzicht gegeven in de huidige populatie, met inachtneming van de recente wijzigingen omtrent de registratie-eisen van het Rbtv. Verdere demografische of beroepsgerelateerde gegevens zijn niet van belang geweest in het selecteren van de respondenten. Om die reden zijn, na het filteren op bovengenoemd criterium, willekeurige tolken benaderd voor deelname. De steekproef is deels bepaald in een gesprek met dr. Hanneke Bot, zij promoveerde met een onderzoek naar tolk-gemedieerde communicatie in de geestelijke gezondheidszorg en was vervolgens meer dan vijftien jaar werkzaam in die branche.

Op basis van het Register beëdigde tolken en vertalers (Rbtv) zijn tweeëntwintig tolken voor deelname benaderd. Uiteindelijk hebben twaalf tolken hiermee ingestemd. Respondenten zijn in fasen benaderd, d.w.z. dat er pas bij een afzegging een nieuwe mail is verstuurd. Dit is zo gedaan om geen respondenten af te hoeven zeggen. Het responspercentage verschilt per taalniveau. Het responspercentage van C1-tolken is 100%, dubbele tolken hebben een responspercentage van 30% en die van B2-tolken is 57%. Over de reden achter de percentages kan enkel gespeculeerd worden. Het lage responspercentage van dubbele tolken is bijvoorbeeld mogelijk te verklaren omdat dubbele tolken een grote werkclading hebben, omdat zij meerdere talen tolken, en daardoor minder tijd vrij kunnen maken voor een interview.

De demografische gegevens van de steekproef tonen aan dat 83,3% van de respondenten (n = 10) vrouw is en dat 75% een leeftijd heeft tussen de 46 en 65 jaar (n = 9). Bovendien heeft 75% van de respondenten twintig jaar of meer werkervaring (n = 9). Twee van de drie respondenten die minder dan twintig jaar werkervaring hebben zijn B2-tolk. De percentages wijken licht af van Gentile's (2017) onderzoek, maar tonen eenzelfde beeld. Dit geldt ook voor de percentages met betrekking tot de opleidingsrichting van de respondenten. Slechts twee respondenten hebben een diploma op het gebied van tolken en vertalen (16,7%). Wel hebben alle respondenten naast hun initiële opleiding nog verscheidene tolkcursussen gevolgd, bij onder andere Stichting Instituut van Gerechtstolken & -vertalers (SIGV). Deze gegevens zijn schematisch weergegeven in tabel 2.

Respondent	Geslacht	Leeftijd	Niveau	Werkervaring
R1	vrouw	64	C1	33 jaar
R2	vrouw	54	C1	25 jaar
R3	man	50	C1	27 jaar
R4	vrouw	52	C1	30 jaar
R5	vrouw	54	C1	21 jaar
R6	man	43	C1/B2	5 jaar
R7	vrouw	65	C1/B2	30 jaar
R8	vrouw	52	C1/B2	20 jaar
R9	vrouw	76	B2	20 jaar
R10	vrouw	43	B2	6 jaar
R11	vrouw	59	B2	10 jaar
R12	vrouw	65	B2	32 jaar

Tabel 2: Demografie steekproef

3.3 Procedure

De respondenten zijn eenieder geworven uit het openbare Rbtv en vervolgens benaderd via e-mail. Een klein deel van de respondenten is aangedragen door dr. Hanneke Bot. Bij de initiële benadering is een informatiebrief bijgevoegd met informatie over het onderzoek. Deze informatiebrief is te vinden in bijlage 2. Respondenten zijn gebeld als zij niet op de mail reageerden. Nadat de desbetreffende respondenten hadden ingestemd met deelname aan het onderzoek is hen gevraagd een toestemmingsverklaring te ondertekenen. In de verklaring is de respondent onder andere geïnformeerd over de databewaring en het opnemen van de interviews. Ook de opzet van de toestemmingsverklaring is te vinden in de bijlagen (bijlage 3). De identiteit van de respondenten wordt in onderhavig onderzoek niet blootgesteld.

De interviews zijn online afgenomen via Microsoft Teams. Vanwege het coronavirus werd in de interviewperiode reizen nog steeds afgeraden en om die reden zijn de interviews online afgenomen. De interviews hadden een gemiddelde duur van 29 minuten, met een minimum van 19 minuten en een maximum van 39 minuten. Het interview is telkens volgens de volgorde van het interviewschema afgenomen, maar soms zijn er additionele vragen gesteld op basis van de antwoorden van de respondenten.

3.4 Data-analyse

Na het afnemen van de interviews zijn deze woordelijk getranscribeerd. Het is voor dit onderzoek immers niet relevant aspecten als intonatie, pauzes, en dergelijke uit te schrijven (Verhoeven, 2014). De transcripten zijn vervolgens volgens de standaardfases gecodeerd; open, axiaal en selectief coderen. Het open coderen houdt grofweg in dat interviewpassages een code toegewezen krijgen die de desbetreffende passage in steekwoorden samenvat. Vervolgens worden de gecodeerde fragmenten herlezen en zo nodig gehercodeerd en/of heergroepeerd (axiaal coderen) en tot slot gestructureerd (selectief coderen). Uit het codeerproces is uiteindelijk een codeboom (bijlage 4) voortgekomen die beschikt over hoofd- en subcodes die de data gestructureerd weergeven (Boeije & Bleijenbergh, 2014). De hoofdcodes zijn grotendeels gelijk aan de besproken topics: het beroep van tolk, sociale waarde, inkomen, openstelling register, beroepsstatus en toekomstbeeld. Voor het coderen is de tool *Nvivo R1* gebruikt.

Het codeerproces kan duidelijker gemaakt worden met een concreet voorbeeld. Zo wordt de respondent in het interview de volgende vraag gesteld: *Denkt u dat de maatschappij tolken en/of vertolking waardeert?* De antwoorden op deze vraag en de fragmenten die in het verlengde daarvan liggen worden gecodeerd onder de code *waardering van tolken*. Echter, het antwoord is vaak tweeledig waardoor de hiervoor genoemde code is opgedeeld in twee subcodes, namelijk: *waardering*

tolken overheid en *waardering tolken maatschappelijk*. Op deze manier vormt zich een gestructureerde codeboom die bestaat uit verscheidene hoofd- en subcodes.

Het transcribeer- en codeerproces heeft simultaan plaatsgevonden met het interviewen zelf. Dat wil zeggen dat niet is gewacht totdat alle interviews waren afgenomen alvorens te starten met het transcriberen, maar dat dit proces al is ingezet na het afnemen van enkele interviews, het zogenaamde iteratieve proces dat gebruikelijk is in kwalitatief onderzoek (Dörnyei, 2007). Op deze manier was het mogelijk gedurende het proces enkele aanpassingen te maken in het interviewschema. Eveneens gaf het verduidelijking over de momenten waarop extra doorggevraagd moest worden om tot de diepere laag van het initiële antwoord te geraken.

4. Analyse

Dit hoofdstuk geeft antwoord op de hoofdvraag: *'Hoe heeft het zelfbeeld van de professionele tolk in Nederland zich ontwikkeld sinds 2015?'* Als eerste wordt besproken hoe de respondenten tegen het beroep van tolk aankijken. Daarna komen de resultaten van de afgenomen interviews per topic aan bod. De volgorde van de topics is als volgt: sociale waarde, inkomen, beroepsstatus en het toekomstbeeld. De resultaten worden vergeleken met de resultaten van het onderzoek van Gentile (2017). Zodoende wordt de ontwikkeling van het zelfbeeld in kaart gebracht.

4.1 Het beroep van tolk

De respondenten zijn aan het begin van het interview gevraagd: *'Hoe vindt u het om als tolk te werken?'* Op deze vraag antwoorden alle respondenten positief. Het beroep van tolk wordt als veelzijdig, uitdagend, leerzaam en simpelweg leuk ervaren. Echter, meer dan de helft van de respondenten geeft aan de werkomstandigheden steeds vervelender te vinden. Dit sentiment leeft vooral bij, maar beperkt zich niet tot, C1-tolken en dubbele tolken. Dit blijkt uit onder andere de volgende fragmenten:

Fragment 1

Ja, dat zijn twee dingen. Dus zeg maar, wat vind je ervan om te tolken? Dat vind ik heel leuk, nog steeds! De werkomstandigheden vind ik steeds minder en minder en minder. Eigenlijk heb ik geluk dat ik al heel lang bezig ben. Ik behoor tot de generatie die het al heel lang doen en heb ik de vrijheid het minder te gaan doen. Ik kan nu niet meer op de barricade, dat mogen de anderen doen. Maar als ik nu moest beginnen, zou ik het nooit doen. (R1, vrouw, C1-tolk, 33 jaar werkervaring)

Fragment 2

Het werk zelf vind ik nog steeds leuk, niet altijd, maar in het algemeen wel. Alleen de dingen ernaast, en nou ja, de aanbestedingen voor tolken voor de overheid en dit soort dingen vind ik steeds vervelender worden. (R5, vrouw, C1-tolk, 21 jaar werkervaring)

De negatieve, externe factoren waarover gesproken worden zijn veelvuldig aan bod gekomen in de literatuur. Uitspraken als bovenstaande bevestigen het beeld dat de literatuur schetst. Bovendien werden de negatieve werkomstandigheden en 'het gedoe eromheen' (zoals de de-financiering van zorgtolken en andere politieke maatregelen) ook door Gentile (2017) aangekaart. Het dominante standpunt is in de afgelopen jaren dus niet positiever geworden.

4.2 Sociale waarde

Het eerste topic dat aan bod kwam in het interview was de sociale waarde. Allereerst zijn de respondenten gevraagd: *'Denkt u dat vertolking belangrijk is voor de samenleving?'* De respondenten zijn het unaniem eens dat dit het geval is. Argumenten die worden gegeven om het belang van vertolking te onderstrepen zijn, op volgorde van vaakst genoemd: het overbruggen van taalbarrières en het zijn van een sociale schakel, het helpen bij de integratie, het waarborgen van de moraliteit en het in standhouden van de mensenrechten. Ook wordt meermaals aangekaart dat tolken met het overbruggen van taalbarrières ervoor zorgen dat er geen cruciale fouten worden gemaakt in domeinen als de zorg of justitie. Al deze componenten komen ook in de literatuur voor. Het volgende fragment geeft een indicatie van hoe de respondenten tegen het belang van hun professie aankijken:

Fragment 3

Ja, dat is zeker belangrijk voor de maatschappij. Want als je de taal niet goed kent en je kan elkaar niet verstaan, dat is toch een barrière voor je toekomst en voor hoe je in de maatschappij leeft. Dat is toch heel belangrijk. Niet alleen voor een bepaalde groep mensen, maar ook heel breed. Je wordt bij medische diensten ingezet als tolk, bij politie, rechtbanken, advocaturen. Andere hulporganisaties. (R6, man, C1/B2-tolk, 5 jaar werkervaring)

Echter, wanneer de respondenten gevraagd wordt of de samenleving vertolking ook waardeert verandert het perspectief. Maar liefst 75% (n = 9) van de respondenten geeft aan geen waardering te voelen vanuit de maatschappij. Diezelfde 75% voelt ook geen waardering vanuit de overheid. Opvallend is dat de andere 25% de drie tolken zijn met minder dan twintig jaar werkervaring. In het geval van onderhavig onderzoek lag de werkervaring in jaren voor deze tolken tussen de vijf en tien jaar. Aangezien deze respondenten aanzienlijk korter werkzaam zijn dan de anderen hebben zij wellicht minder negatieve ervaringen gehad. Bovendien is het mogelijk dat zij minder sterk voelen dat de werkomstandigheden al dertig jaar stil staan, of juist zijn verslechterd. De volgende fragmenten geven aan wat het sentiment is dat onder de meeste tolken leeft:

Fragment 4

Nee, wij worden als tolk niet gewaardeerd. Omdat we tegenwoordig ook een nummer zijn, we hebben niet eens meer een naam. Je maakt deel uit van de lijst van het Rbtv. Je hebt een nummer. Je wordt altijd op het laatste moment ingeschakeld. Dan zit je bij de rechtbank, iedereen heeft grote dossiers op tafel, iedereen is precies op de hoogte wat er speelt, soms dingen die al 10 jaar spelen. Jij komt binnen en je wordt verondersteld alle namen te weten, alle data te weten, in een keer alles simultaan eruit gooien. Dat vind ik respectloos naar de tolk, maar ook dat als je daar komt negen van de tien keer de verdachte er niet is. Dat je voor niks rijdt. Dat je op het laatste nippertje gewoon wordt afgezegd, daar geen vergoeding voor krijgt. Nee, als tolk word je door de overheid absoluut niet gewaardeerd. En de mensen in de maatschappij die weten niet het verschil tussen een tolk en vertaler. (R2, vrouw, C1-tolk, 25 jaar werkervaring)

Fragment 5

Ik denk dat heel veel mensen, een tolk, ach ja, die spreekt gewoon twee talen. Dat is allemaal, tja, ik hoor iets en praat gewoon. Ik denk dat niet heel veel mensen daarachter zien wat je allemaal als tolk in huis moet hebben om goed je werk te kunnen doen. Dat het ook qua kennis en kunde moet je veel meer hebben dan alleen maar dan de taalbeheersing. (R3, man, C1-tolk, 27 jaar werkervaring)

Zoals hierboven te lezen is rust de onderwaardering hoofdzakelijk op een aantal kwesties. Ten eerste begrijpt de maatschappij niet wat de tolk precies doet en wordt het werk van tolken snel afgeschreven met de zin 'ach, die spreekt gewoon twee talen'. Ten tweede voelen de tolken zich ondergewaardeerd door de overheid omdat ze niet als volwaardige beroepsprofessional worden behandeld, zoals bijvoorbeeld in de rechtbankprocedures. Ten derde heerst er volgens de tolken in de samenleving een sentiment jegens anderstaligen dat kan worden samengevat in de volgende opmerking: 'die moeten gewoon de taal leren'. Bovenstaande argumenten komen allemaal terug in de literatuur en werden vier jaar geleden ook al door Gentile (2017) genoemd.

Een opvallend gegeven is dat het onderzoek van Gentile (2017) eenzelfde positief beeld weergeeft wat betreft de zelfwaardering van het belang van de tolk, maar dat de kijk ten opzichte van de externe waardering verder is verslechterd. Waar Gentile (2017) nog een percentage van 41% rapporteerde (m.b.t. haar enquête) wanneer zij sprak over tolken die zich niet gewaardeerd voelden, is dat percentage in dit onderzoek 75%, met de kanttekening dat het hier gaat om een kwalitatief onderzoek. Het inhoudelijk commentaar komt in beide onderzoeken overeen.

4.3 Inkomen

Een andere factor die meermaals wordt genoemd als teken van onderwaardering door de overheid is het tarief dat gehanteerd wordt als vergoeding voor tolken. Maar liefst 66,7% van de respondenten geeft aan de tarieven niet bevredigend te vinden. Dit zijn voornamelijk C1- en dubbele tolken. De respondenten die op B2-niveau tolken geven allemaal min of meer het volgende aan: *'Ik werk alleen af en toe, het was zakgeld. Ik ben er niet van afhankelijk. Dus ik dacht ik begrijp wel wat die mensen [protesterende C1-tolken] zeggen, maar die hebben ook een reden om dat te zeggen [omdat ze ervan moeten leven].'* (R10, vrouw, B2-tolk, 6 jaar werkervaring). De onderbetaling wordt door hen dus wel erkend, maar zelf hebben ze er geen last van.

De ontevredenheid met het inkomen rust volgens de respondenten op een aantal factoren. Zo staat het tarief al tientallen jaren stil, reflecteert het niet de werkdruk en staat het ook niet in verhouding met het opleidingsniveau dat een tolk wordt geacht te hebben. Dit kan opgemaakt worden uit onder andere de volgende fragmenten:

Fragment 6

We moeten PE-punten bijhouden, dat zijn dure cursussen, om op kwaliteit te blijven. Het is goed permanente educatie, maar het is duur. Dat kost ons ook geld, dus ik vind het heel eerlijk als we meer vragen als we nu hebben. (R8, vrouw, C1/B2-tolk, 20 jaar werkervaring)

Fragment 7

De tarieven zijn vanaf 1963 niet veranderd. Alle prijzen gaan omhoog. En men probeert het werk van tolk nog goedkoper, en nog goedkoper, te maken. Ik vind het gewoon niet netjes. En bovendien, heel vaak, heb je als tolk een hoge opleiding. Ik ben universitair opgeleid, als docent. Ik heb ITV-opleiding, ik heb SIGV-opleiding, ik heb nog alle mogelijke cursussen gedaan voor politie, en dergelijke. Dat wordt niet gewaardeerd, eigenlijk. (R7, vrouw, C1/B2-tolk, 30 jaar werkervaring)

Het gevoel van financiële onderwaardering dat de respondenten hebben wordt door de literatuur bevestigd. De gegevens van Gentile (2017) laten zien dat maar liefst 78% van haar respondenten niet tevreden waren met hun inkomen, in tegenstelling tot een percentage van 66,7% in onderhavig onderzoek. Op het eerste oog lijkt het alsof de respondenten tevredener zijn geworden. Echter, het is van belang om aan te kaarten dat aan het onderzoek van Gentile enkel C1-tolken deelnamen, omdat destijds het register nog niet opengesteld was voor B2-tolken. Naar alle waarschijnlijkheid beïnvloedt dit de percentages.

4.4 De openstelling van het Rbtv

Een onderwerp dat tussen het inkomen en de beroepsstatus ligt is het manifest van de actiegroep registertolken en -vertalers en de openstelling van het Rbtv voor B2-tolken. De respondenten zijn gevraagd naar hun positie jegens deze onderwerpen. Negen respondenten (75%) zijn het eens met de uitspraken van de actiegroep. Deze uitspraken betreffen de openstelling van het register en het beklag over de te lage tarieven. Van die negen respondenten zijn zeven respondenten het compleet eens, en twee enigszins.

Toen deze negen respondenten gevraagd werd naar hun mening betreffende de openstelling van het register an sich, werd er meer nuance in de antwoorden aangebracht. Vier respondenten geven aan het compleet oneens te zijn met de openstelling voor B2-tolken. Drie respondenten zijn het oneens met de gang van zaken, maar zien wel mogelijkheden in de openstelling. Twee respondenten geven aan de tegenspraak te begrijpen, maar er zelf geen problemen mee te hebben. Dit waren beide B2-tolken.

De tegenstanders van de openstelling zijn uitsluitend C1 en dubbele tolken. De redenen die worden gegeven voor de tegenstand zijn gevarieerd. Er heerst een gevoel van onderwaardering omdat tolken zich moesten specialiseren met dure cursussen om als C1-tolk te worden geregistreerd, terwijl een lager taalniveau nu ook toegang krijgt. Tolken zijn ook bezorgd over de capaciteiten van iemand met B2-niveau en hoe dit gaat reflecteren op de beroepsgroep. Bovendien is tolken volgens de respondenten veel meer dan enkel vertalen, het is ook cultuur overbrengen. Onderstaande fragmenten geven een indicatie van het heersende sentiment:

Fragment 8

Voor mij als C1-tolk Russisch is het makkelijker om mijn B2-Frans te verbeteren. Ik kan goed vergelijken en zien waar ik nog te kort schiet. Voor een tolk die enkel op B2-niveau tolkt is het maken van de vergelijking, en het zien van de tekortkomingen, veel lastiger. Hierdoor kan diegene ook moeilijker inschatten wat te hoog gegrepen is voor hem/haar. Dat is de voornaamste reden waarom ik tegen het openstellen voor B2-tolken ben. (R7, vrouw, C1/B2-tolk, 30 jaar werkervaring)

Fragment 9

Het zijn ook niet allemaal makkelijke tolksituaties. Je kan mensen hebben die onder druk staan, die agressief zijn. Je moet ook heel erg met die mensen om kunnen gaan. Als je alleen maar de taal hebt geleerd en verder niks daaromheen aan opleidingen hebt, dan is het heel erg gevaarlijk. Dus daarom ben ik daar niet zo blij mee, dan nu alle B2 tolken binnenkomen. Ze hebben ook niet de ervaring qua wat moet ik vragen aan prijs, ze bieden zich daarom ook heel goedkoop aan in het kader dat ze het niet beter weten. Dan wordt ook veel sneller van hun gebruik gemaakt, terwijl ze de kwaliteiten niet in huis hebben. (R3, man, C1-tolk, 27 jaar werkervaring)

Enkele respondenten (uit alle tolkniveaus) geven echter nuance aan de discussie rondom de openstelling van het register. Het is niet zo dat er aan B2-tolken geen strenge eisen worden gesteld, een opvatting die onder sommige C1-tolken wel leefde. Bovendien kan iemand groeien in zijn professie. Ook zijn sommige talen in Nederland niet accreditteerbaar op C1-niveau, waardoor deze automatisch worden geregistreerd op B2-niveau. De openstelling maakt het dus mogelijk dat ook deze talen in het register staan. Onderstaand fragment geeft bovendien aan hoe de meeste B2-tolken tegen de openstelling en diens tegenstand aankijken:

Fragment 10

Ik kon dat wel begrijpen hoor. Ik dacht van, ja maar ergens hebben ze wel gelijk. Er is een verschil. Wat ik doe, dat doen zij ook, dat neem ik aan. Wat zij doen, daar mag ik hoogstens invallen als het heel hoog komt te zitten. Ik vond het terecht. Maar ik was voor mezelf wel erg blij toen ik beëdigd werd. (R9, vrouw, B2-tolk, 20 jaar werkervaring)

Ondanks de aangebrachte nuance blijven de meeste (dubbele en C1) respondenten vijandig tegenover de openstelling van het register staan. Deze vijandigheid is terug te leiden naar het eerder besproken gevoel van onderwaardering, met name vanuit de overheid. Professionele tolken vrezen dat de openstelling gelijk staat aan kwaliteitsvermindering en daarmee een verdere ondermijning en onderschatting van het belang van de tolk in de hand werkt. De nuance is echter wel een aanvulling op de literatuur, aangezien de academische literatuur op dit vlak een sterke eenzijdige mening representeert.

4.5 Beroepsstatus

Gentile (2017) gaat in haar onderzoek uit van een bepaalde ladder waarop verschillende beroepsgroepen worden geplaatst aan de hand van beroepsstatus (Sela-Sheffy & Shlesinger, 2011). Uit de data van Gentile bleek dat haar respondenten dachten dat de algemene bevolking de tolk zou plaatsen in de laag gerangschikte beroepsgroep basisschool leraar (75%) of middelbare school docent (25%). Onderhavig onderzoek toont een positiever, maar grotendeels zelfde, beeld; met basisschool leraar (41,7%) en middelbare school docent (41,7%) aan kop. De beroepsgroep van universitair docent wordt twee keer genoemd (16,6%). Het ietwat positiever beeld is wellicht toe te wijzen aan de toevoeging van B2-tolken aan de steekproef. Het volgende fragment geeft een indicatie van de gedachtegang achter de lage inschattingen:

Fragment 11

Als ik merk dat het nu, heel vaak hoor je weer hetzelfde. Als je om informatie vooraf vraagt, van 'je hoeft toch alleen maar te vertalen wat er gezegd wordt' en 'je kunt toch twee talen dus je kunt tolken'. Dat mensen een heel verkeerde voorstelling hebben van wat het inhoudt en dat ze denken dat het veel makkelijker is dan dat het is. Dat ze het daarom lager inschalen. (R5, vrouw, C1-tolk, 21 jaar werkervaring)

Wanneer de respondenten gevraagd wordt naar het effect van de openstelling van het register op de beroepsstatus geven met name de C1-tolken aan dat dit de beroepsstatus negatief zal beïnvloeden (50%, n = 6). Enerzijds wordt aangegeven dat de openstelling de kwaliteit van het register vermindert en dat dit op termijn het aanzien van de beroepsgroep zal verminderen. Anderzijds wordt

aangegeven dat ‘zulke ontwikkelingen’ volledig voorbijgaan aan de maatschappij en dat men zich daar niet bewust van is en het hun blik dus niet beïnvloedt.

Waar in Gentile's (2017) onderzoek de afschaffing van de tolkfinanciering nog als een belangrijke factor werd gezien in de lage, gepercipieerde beroepsstatus, is dat in onderhavig onderzoek geen dominante opvatting; al wordt de afschaffing wel als negatieve ontwikkeling gezien. Hier schuurt de respons ook met de literatuur. Het is mogelijk dat de openstelling van het register meer top-of-mind is, waardoor de wat oudere ontwikkeling rondom de afgeschafte financiering niet meer als directe invloed wordt gezien. Ook denken respondenten niet dat er een verschil zit tussen de gepercipieerde beroepsstatus van zorgtolken en justitiële tolken.

4.6 Toekomstbeeld

Maar liefst zeven respondenten (58,3%) hebben een pessimistisch toekomstbeeld als het neerkomt op de beroepsstatus van de tolk. Dat is meer dan Gentile (2017) destijds rapporteerde (38,5%). Het hangt bovendien samen met een negatieve kijk op de politiek en diens beloften. Dit blijkt onder meer uit de volgende fragmenten:

Fragment 12

Ja, ik denk dat we op dit moment in een neerwaartse spiraal zitten. Nu wordt alles nog slechter. Eerst wordt het allemaal heel slecht, want de aanbestedingen gaan gewoon door. De overheid wil naar ons niet luisteren. (R1, vrouw, C1-tolk, 33 jaar werkervaring)

Fragment 13

Expect the worst and hope for the best. Dat is mijn motto. Maar eerlijk gezegd, ik verwacht niet heel veel [van de politiek]. Het zou wel heel naïef zijn als ik dat gelijk geloof. (R8, vrouw, C1/B2-tolk, 20 jaar werkervaring)

Vervolgens zijn de respondenten een aantal stellingen voorgelegd met betrekking tot mogelijke ontwikkelingen. Maar liefst 83,3% van de respondenten denkt dat tolken altijd nodig zullen zijn, wat als positief gezien kan worden en overeenkomt met de gegevens van Gentile (2017). Echter, 66,7% acht het onwaarschijnlijk dat het belang van het beroep in de toekomst erkend zal worden. Dit beeld is negatiever dan Gentile (2017) rapporteerde. Destijds was het percentage dat deze ontwikkeling negatief inschatte slechts 33,3%. De openstelling van het register wordt door velen als negatief ervaren en kan het positieve toekomstbeeld verder verzwakt hebben.

Negen respondenten (75%) achten het tamelijk waarschijnlijk dat tolken in de toekomst meer nodig zullen zijn. Dit beeld komt redelijk overeen met de gegevens van Gentile (2017), al waren de respondenten destijds iets positiever. De reden achter de groeiende behoefte wordt in beide onderzoeken toegeschreven aan het groeiende aantal nieuwkomers en de multiculturele samenleving.

Als laatste zijn de respondenten gevraagd hoe groot zij de kans schatten dat tolken zichtbaarder worden dankzij de media. De helft van de respondenten acht dit onwaarschijnlijk, 25% denkt dat dit misschien het geval zal zijn en de andere 25% heeft zich hier niet over uitgesproken. Dit is een negatiever beeld dan Gentile (2017) rapporteerde. Er heerst onder de respondenten een gevoel van *‘Ik denk dat dat niet erg verandert, dan was dat al gebeurd.’* (R9, vrouw, B2-tolk, 20 jaar werkervaring). Sommige respondenten vinden media-aandacht wel belangrijk om de maatschappij bewust te maken van wat een tolk doet. Op die manier zou de beroepsstatus verhoogd kunnen worden. Echter, de meeste tolken achten het niet praktisch, omdat tolken vaak op de achtergrond werkzaam zijn en er te veel verschillende talen zijn om in de media-aandacht te geven.

5. Conclusie en discussie

5.1 Conclusie

In onderhavig onderzoek is met behulp van een interviewstudie beoogd antwoord te geven op de volgende vraag: *'Hoe heeft het zelfbeeld van de professionele tolk in Nederland zich ontwikkeld sinds 2015?'* De literatuur, zoals deze is besproken in het theoretisch kader, schetst een alomvattend beeld van professionele en financiële achterstelling van de beroepstolk, evenals een maatschappelijke en institutionele onderwaardering. Het onderzoek van Gentile (2015; 2017) bevestigt het beeld dat door de literatuur wordt geschetst. Zij concludeert dat in Nederland politieke maatregelen en bezuinigingen bijdragen aan de de-professionalisering van tolken en dat dit het beeld van de maatschappelijk ondergewaardeerde tolk weerspiegelt. Ook stelt ze dat tolken hun eigen beroepsstatus laag inschatten; in tegenstelling tot hun sociale waarde, die als een belangrijke, maatschappelijke toevoeging wordt gezien (Gentile, 2017).

De resultaten van onderhavige interviewstudie tonen aan dat de ontwikkelingen van de afgelopen zes jaar het zelfbeeld van de tolk verder naar beneden hebben gehaald. De respondenten staan nog steeds zeer positief tegenover hun eigen sociale waarde, maar hun antwoorden laten een negatiever beeld zien als het aankomt op het gevoel van waardering. Ook laat de respons een negatiever toekomstbeeld zien dan Gentile (2017) eerder rapporteerde. Het inkomen en de beroepsstatus worden ongeveer even negatief beoordeeld. Het zelfbeeld van de professionele tolk in Nederland heeft zich dan ook negatief ontwikkeld sinds 2015. Dit negatieve beeld wordt op verschillende vlakken genuanceerd, maar alsnog heeft de negatieve visie de dominante positie. Dit hangt grotendeels samen met de recente openstelling van het Rbtv voor tolken van taalniveau B2. Deze ontwikkeling heeft bij de meeste tolken het gevoel van maatschappelijke en institutionele onderwaardering benadrukt. Tevens verwachten de respondenten vanwege de openstelling een verdere toename van de financiële en professionele achterstelling.

5.2 Discussie

Professionele tolken in de Nederlandse context zijn in recente jaren weinig onderzocht; zeker niet sinds de recente ontwikkeling met betrekking tot het Rbtv. Onderhavig onderzoek biedt een actueel, en met name academisch, perspectief dat bijdraagt aan dit debat. Ondanks dat de resultaten een beeld schetsen dat sterk overeenkomt met de literatuur en in het verlengde ligt van het onderzoek van Gentile (2017), biedt het ook nieuwe nuances aan in het dominante perspectief. De academische en maatschappelijke literatuur met betrekking tot de openstelling van het Rbtv presenteert namelijk een sterke eenzijdige mening. De respondenten brengen nuance aan in deze mening en schetsen een beeld dat minder zwart-wit is dan de literatuur doet geloven. Zo stellen B2-tolken dat zij wel degelijk aan strenge eisen moeten voldoen. Ook geven sommige respondenten aan vooral de gang van zaken af te keuren, maar wel mogelijkheden zien in de openstelling van het Rbtv. Onderhavig onderzoek draagt daarmee niet alleen bij aan het maatschappelijk debat, maar vult ook de wetenschappelijke literatuur aan.

Om de onderzoeksvraag naar bekoren te beantwoorden is gekozen voor dataverzameling op basis van de interviewmethode, omdat deze methode de mogelijkheid gaf een diepgaander beeld te schetsen van de Nederlandse situatie. Dit verschilt met de aanpak van Gentile (2017), die gebruik maakte van een enquête. Bovendien maakt huidig onderzoek gebruik van een andere steekproef, aangezien de verschillende taalniveaus hierin zijn meegenomen. Een factor die bij het onderzoek van Gentile nog niet meespeelde. Deze twee factoren zorgen ervoor dat de vergelijkingen tussen de twee onderzoeken niet compleet zuiver zijn. Echter, de kwalitatieve gegevens van Gentile's dataset hebben verschillende gaten opgevuld en enkele procentuele discrepanties zijn in de analyse toegelicht.

Het is daarnaast relevant om te benadrukken dat de respons van twaalf respondenten niet te generaliseren is voor een populatie van duizenden beroepstolken. Echter, tijdens het interviewen trad

het saturatie-effect op. Het is daarom te veronderstellen dat de respons van huidig onderzoek een goed beeld schetst van de huidige situatie en als indicatie kan optreden voor de populatie.

Zowel het onderzoek van Gentile (2017) als huidig onderzoek bespreken het zelfbeeld van de professionele tolk. Vervolgonderzoek zou in kunnen gaan op de maatschappelijk perceptie van de tolk om zodoende de andere kant van het verhaal te belichten. Momenteel is deze maatschappelijke perceptie namelijk enkel hypothetisch benaderd, vanuit het perspectief van de tolk. Ander relevant vervolgonderzoek kan de situatie in de komende jaren observeren om vervolgens de data wederom te verversen. Ook is het interessant om meer onderzoek te doen naar de nieuwe, professionele groep B2-tolken die recentelijk zijn toegevoegd aan het Rbtv. Momenteel is over die groep weinig bekend en is de literatuur, zoals aangegeven, zeer eenzijdig. Additioneel onderzoek kan deze literatuur verbreden.

Een relevante discussie die momenteel leeft, zoals besproken op het NPIT-congres (International Conference on Non-Professional Interpreting and Translation) van 3-4 juni 2021, is het streven naar meer professionalisering van informele tolken en wat deze hypothetische professionalisering doet met de positie van professionele tolken. Onderhavig onderzoek heeft opnieuw licht geschinen op de precaire positie van professionele tolken in Nederland. Vervolgonderzoek kan de uitkomsten van onderhavig onderzoek meenemen naar bovengenoemde discussie.

Onderhavig onderzoek laat zien dat in de afgelopen jaren het zelfbeeld van de professionele tolken in Nederland negatiever is geworden. Ondanks dat blijven de tolken strijden voor een eerlijke maatschappelijke en institutionele waardering voor hun beroep. Dit toont aan dat het laatste woord over het maatschappelijk debat rondom anderstaligen in Nederland nog niet is gezegd; en dat beleid en realiteit niet altijd met elkaar rijmen in een democratische samenleving. Vooralsnog protesteren en manifesteren de tolken door in een strijd die voor hen dicht bij het hart ligt. Een strijd waar dit onderzoek, ondanks lichte tekortkomingen, aan bij kan dragen.

6. Literatuurlijst

- ABDTOPConsult. (2016, december). *Don't talk too much*. Algemene Bestuursdienst.
- Actiegroep registertolken en -vertalers. (2019). *Manifest registertolken- en vertalers*. <https://www.zzp-nederland.nl/nieuws/actiegroep-registertolken-en-vertalers-eist-erkenning-en-komt-met-manifest>
- Actiegroep registertolken en -vertalers. (2020). *Brief aan de minister dhr. F. Grapperhaus*. <https://www.zzp-nederland.nl/nieuws/actiegroep-registertolken-en-vertalers-eist-erkenning-en-komt-met-manifest>
- Albi-Mikasa, M. (2013). Developing and cultivating expert interpreter competence. *Interpreters Newsletter*, 18, 17–34. https://www.researchgate.net/publication/286980175_2013_Developing_and_cultivating_expert_interpreter_competence_Interpreters%27_Newsletter_18
- Alexieva, B. (1997). A Typology of Interpreter-Mediated Events. *The Translator*, 3(2), 153–174. <https://doi.org/10.1080/13556509.1997.10798996>
- Allen, S. (2014). Medical professionalism and the relevance and impact of the profession on society. In D. E. Mitchell & R. K. Ream (Eds.), *Professional responsibility: The fundamental issue in education and health care reform* (pp. 39–58). Springer Publishing.
- Aranguri, C., Davidson, B., & Ramirez, R. (2006). Patterns of communication through interpreters. *Journal of General Internal Medicine*, 21(6), 623–629. <https://doi.org/10.1111/j.1525-1497.2006.00451.x>
- Armer, J. M., & Marsh, R. M. (1982). *Comparative sociological research in the 1960s and 1970s*. Brill.
- Baarda, B., & Bakker, E. (2018). *Basisboek kwalitatief onderzoek* (4de ed.). Noordhoff.
- Baarda, B., & Van der Hulst, M. (2017). *Basisboek Interviewen* (4de ed.). Noordhoff.
- Bernstein, J., Bernstein, E., Dave, A., Hardt, E., James, T., Linden, J., Mitchell, P., Oishi, T., & Safi, C. (2002). Trained medical interpreters in the emergency department: effects on services, subsequent charges, and follow-up. *Journal of Immigrant Health*, 4(4), 171–176. <https://doi.org/10.1023/a:1020125425820>
- Bischoff, A. (2012). Do language barriers increase inequalities? Do interpreters decrease inequalities? In D. Ingleby, A. Chiarenza, W. Devillé, & I. Kotsioni (Eds.), *Inequalities in health care for migrants and ethnic minorities* (pp. 128–143). Garant.
- Boeije, H., & Bleijenbergh, I. (2014). *Analyseren in kwalitatief onderzoek* (2de ed.). Boom Lemma.
- Boog Posada, L. (2020, 14 januari). Tolken willen erkenning en geld. *NRC Handelsblad*, 8.
- Borst, T. (2020, 14 januari). Boze tolken leggen het werk neer. *De Volkskrant*, 6.
- Bot, H., Meeuwesen, L., & Harmsen, H. (2011). Tolken in de zorg onmisbaar. *Maandblad Geestelijke Volksgezondheid*, 66(9), 609–612. <https://dspace.library.uu.nl/handle/1874/303533>

- Brislin, R. W. (1980). Expanding the role of the interpreter to include multiple facets of intercultural communication. *International Journal of Intercultural Relations*, 4(2), 137–148. [https://doi.org/10.1016/0147-1767\(80\)90025-5](https://doi.org/10.1016/0147-1767(80)90025-5)
- Brisset, C., Leanza, Y., & Laforest, K. (2013). Working with interpreters in health care: A systematic review and meta-ethnography of qualitative studies. *Patient Education and Counseling*, 91(2), 131–140. <https://doi.org/10.1016/j.pec.2012.11.008>
- Burgelijk wetboek boek 7.* (2021, 1 januari). Overheid. <https://wetten.overheid.nl/BWBR0005290/2021-01-01>
- Claeys, B. (z.d.). Europees Referentiekader : ERK. KlasCement. Geraadpleegd op 8 juni 2021, van <https://www.klascement.net/lemma/6174/europees-referentiekader-erk/>
- Clifford, A. (2004). Is fidelity ethical? The social role of the healthcare Interpreter. *TTR : traduction, terminologie, rédaction*, 17(2), 89–114. <https://doi.org/10.7202/013273ar>
- Council of Europe. (2020, april). *Common European framework of reference for languages: learning, teaching, assessment*. <https://rm.coe.int/common-european-framework-of-reference-for-languages-learning-teaching/16809ea0d4>
- De Boe, E. (2015). The influence of governmental policy on public service interpreting in the Netherlands. *Translation & Interpreting*, 7(3), 166–184. <https://doi.org/10.12807/ti.107203.2015.a12>
- De Varennes, F. (2001). Language rights as an integral part of human rights. In M. Koenig (Red.), *International Journal on Multicultural Societies* (1ste ed., Vol. 3, pp. 15–25). UNESCO.
- Doornbos, N. (2008). De regulering van de kwaliteit van tolken en vertalers: een rechtssociologische analyse. *Nederlands Juristenblad*, 1219–1223. <https://www.uva.nl/binaries/content/documents/personalpages/d/o/n.doornbos/nl/tabblad-drie/tabblad-drie/cpitem%5B7%5D/asset?1355373370260>
- Dörnyei, Z. (2007). *Research Methods in Applied Linguistics*. Oxford University Press.
- Europese Commissie. (2005, november). *A new framework strategy for multilingualism*. <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0596:FIN:en:PDF>
- Europese Unie. (2016). *Charter of fundamental rights of the European Union*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:12016P/TXT&from=EN>
- Felsö, F., Baarsma, B., Gerritsen, M., & Mulder, J. (2007). *Tolken in het publiek domein*. Seo Economisch Onderzoek.
- Flores, G. (2005). The Impact of Medical Interpreter Services on the Quality of Health Care: A Systematic Review. *Medical Care Research and Review*, 62(3), 255–299. <https://doi.org/10.1177/1077558705275416>
- Gentile, P. (2015). *The interpreter's professional status: a sociological investigation into the interpreting profession* (Proefschrift). Università degli Studi di Trieste.

- Gentile, P. (2017). Het zelfbeeld van sociaal tolken, een miskend en onderschat beroep. *Internationale Neerlandistiek*, 55(1), 1–22. <https://doi.org/10.5117/in2017.1.gent>
- Gray, B., & Hilder, J. (ter perse). The ethics of interpreter use. *Clinical Ethics*.
- Hertog, E. (Red.). (2003). *Aequalitas. Equal access to justice across language and culture in the EU. Grotius project 2001/GRP/015*. Lessius hogeschool. Departement vertaler-tolk. <https://eulita.eu/wp-content/uploads/files/Aequalitas.pdf>
- Inspectie voor de Gezondheidszorg. (2005). *Veldnormen voor de inzet van tolken in de gezondheidszorg*. IGZ.
- Johannes Wier Stichting. (2021, 16 februari). *Taal mag toch geen obstakel zijn? Tolken terug in de zorg, alstublieft*. <https://www.johannes-wier.nl/bijzondere-dossiers/tolken-in-de-zorg-en-sociaal-domein/>
- Knap-Dlouhá, P. (2020). De rol van sociaal tolk in de maatschappij. *Neerlandica Wratislaviensia*, 29, 249–262. <https://doi.org/10.19195/0860-0716.29.14>
- Knap-Dlouhá, P., & Křížová, K. (2020). Het belang van sociaal tolken als instrument van tolerantie in het kader van de huidige vluchtelingen- en arbeidsmigratie. *Roczniki Humanistyczne*, 68(5 Zeszyt specjalny), 83–94. <https://doi.org/10.18290/rh20685sp-6>
- KNMG. (2014). *Kwaliteitsnorm tolkgebruik bij anderstaligen in de zorg*. <https://www.pharos.nl/kennisbank/kwaliteitsnorm-tolkgebruik-bij-anderstaligen/>
- Kooiman, J. (2018, 17 maart). Goede tolken zijn schaars, maar dankzij justitie niet duur. *NRC Handelsblad*, 8.
- Langendijk-van den Berg, I., Verdonk, P., & Abma, T. (2014). De professionele tolk verdwijnt: kwaliteit onder druk. *Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde*, 158(34), 727–754. <https://www.ntvg.nl/artikelen/de-professionele-tolk-verdwijnt-kwaliteit-onder-druk>
- Leushuis, R. (2020, 20 augustus). De overheid onderschat het belang van goede tolken en vertalers. *NRC Handelsblad*. <https://www.nrc.nl/nieuws/2020/08/20/de-overheid-onderschat-het-belang-van-goede-tolken-en-vertalers-a4009306>
- Livewords. (2018, 22 oktober). *Een professionele tolk is soms van levensbelang*. <https://livewords.com/blogs/professionele-tolk-is-levensbelang/>
- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (2013, 28 mei). *Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport voor het jaar 2013*. Overheid. <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-33400-XVI-148.html>
- Ozolins, U. (2010). Factors that determine the provision of public service interpreting: comparative perspectives on government motivation and language service implementation. *The Journal of Specialized Translation*, 14, 194–215. https://www.jostrans.org/issue14/art_ozolins.pdf
- Paes, A. H. P. (2002, 1 februari). Communicatie is meer dan taal. *Pharmaceutisch Weekblad*, 137(5), 177–180.

- Pöchhacker, F., & Kadric, M. (1999). The Hospital Cleaner as Healthcare Interpreter. *The Translator*, 5(2), 161–178. <https://doi.org/10.1080/13556509.1999.10799039>
- Raad van State. (2020). *Wijziging Besluit tarieven in strafzaken en Besluit beëdigde tolken en vertalers in verband met herziening vergoedingen en waarborgen kwaliteit*. <https://www.raadvanstate.nl/@119191/w16-19-0405-ii/>
- Ramirez, D., Engel, K. G., & Tang, T. S. (2008). Language interpreter utilization in the emergency department setting: a clinical review. *Journal of Health Care for the Poor and Underserved*, 19(2), 352–362. <https://doi.org/10.1353/hpu.0.0019>
- Rudvin, M. (2015). Interpreting and professional identity. In H. Mikkelsen & R. Jourdenais (Eds.), *The Routledge Handbook of Interpreting* (pp. 432–446). Routledge.
- Salaets, H., & van Gucht, J. (2008). Perceptions of a profession. In C. Valero-Garcés & A. Martin (Eds.), *Crossing Borders in Community Interpreting. Definitions and Dilemmas*. (pp. 267–287). John Benjamins Publishing.
- Sela-Sheffy, R., & Shlesinger, S. M. (2011). *Identity and status in the translational professions*. John Benjamins Publishing Company.
- SIGTIPS. (2011). *Special interest group on translation and interpreting for public services - final report*. http://www.celelc.org/archive/Archiv-Texte/038_Vassiliou_Special-Interest-Group_2011.pdf
- Suurmond, J., Seeleman, C., Stronks, K., & Essink-Bot, M. (2012). *Een arts van de wereld, etnische diversiteit in de medische praktijk* (2de ed.). Bohn Stafleu van Loghum.
- Triemstra, M., Veenvliet, C., Zuizewind, C., van Kessel, P., & Bos, N. (2016). *Noodzaak en omvang van de inzet van professionele tolken in de zorg*. NIVEL.
- Tryuk, M. (2007). Community interpreting in Poland. In C. Wadensjö, B. E. Dimitrova, & A.-L. Nilsson (Eds.), *The Critical Link 4: Professionalization of Interpreting in the Community: Selected Papers from the 4th International Conference on Interpreting in Legal, Health and Social Service Settings* (pp. 95–105). John Benjamins Publishing.
- Van Ark, T. (2021, 1 februari). *Antwoord op vragen van het lid Dik-Faber over het belang van professionele tolken in de zorg*. Tweede Kamer. <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/kamervragen/detail?id=2020Z25446&did=2021D04270>
- Van Avermaet, P. (2008). *Taalverschuiving in de Italiaanse gemeenschap in Eisden*. (Proefschrift). KU Leuven.
- Van Osenbruggen, A., Boersma, N., & Bont, P. F. H. (2009, november). *Kosten- en batenanalyse van tolkdiensten*. Regioplan Beleidsonderzoek.
- Verenigde Naties. (1948). *Universal declaration of human rights*. https://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/eng.pdf
- Verhoeven, N. (2014). *Wat is onderzoek ?* (5de ed.). Boom Lemma.

- Verrept, H. (2008). Intercultural mediation: an answer to health care disparities? In C. Valero-Garcés & A. Martin (Eds.), *Crossing Borders in Community Interpreting. Definitions and Dilemmas*. (pp. 187–201). John Benjamins Publishing.
- Viezzi, M. (2016). Linguistic pluralism, multilingualism and plurilingualism in the EU. *Annuario di Diritto Comparato e di Studi Legislativi*, 503–530.
https://www.edizioniesi.it/en/publications/magazines/diritto_-_riviste/annuario-di-diritto-comparato-e-di-studi-legislativi-270052.html
- Wet beëdigde tolken en vertalers*. (2007). Overheid. <https://wetten.overheid.nl/BWBR0022704/2018-07-28>
- Ypenburg, I. (2009). *De multiculturele persoonlijkheid als gevolg van adoptie en migratie*. Koninklijke Van Gorcum.
- Zendedel, R. (2011). *“Dat wil je gewoon niet weten van je moeder!” Ervaringen van jongvolwassenen met informeel tolken tijdens het medisch consult* (Masterthesis). Universiteit Utrecht.
<http://dspace.library.uu.nl/handle/1874/203508>
- Zendedel, R. (2017). *Informal interpreting in Dutch general practice* (Proefschrift). Universiteit van Amsterdam.

Bijlage 1: Interviewschema

Interviews met professionele tolken uit Nederland

Introductie

In het kader van mijn premaster Interculturele Communicatie doe ik onderzoek naar het zelfbeeld van professionele tolken in Nederland. Ik baseer mij hierbij op een soortgelijk onderzoek uit 2015 en het is dan ook de bedoeling om deze data een update te geven. Bovendien is er de afgelopen zes jaar het een en ander gebeurd op maatschappelijk en politiek vlak wat betreft de professionalisering van tolken. Op basis van een viertal onderwerpen ga ik hier graag met u over in gesprek. Heeft u aan de hand van de toegezonden informatiebrief en toestemmingsverklaring nog vragen voor we starten met het interview? Tot slot, wil ik graag extra onderstrepen dat ik graag over uw perceptie zou horen. Hoe u iets ziet of iets ervaart is van belang, niet per se of dat ook zo op papier staat. Uiteraard wordt alle data anoniem gepresenteerd.

1. Ijsbreker

- Hoelang werkt u al als tolk?
- Hoe vindt u het om als tolk te werken?

2. Algemene gegevens [organisch aan bod laten komen]

- Wat is uw geslacht? (niet vragen, zelf noteren)
- Wat is uw leeftijd?
- Wat is uw hoogst genoten opleiding en in welke richting bent u afgestudeerd?
- Op welk taalniveau ben u werkzaam als tolk? (B2 of C1)
- Hoeveel jaar werkervaring heeft u als tolk in de sociale dienstverlening? Onder sociale dienstverlening verstaan we o.a. justitie, gezondheidszorg en het juridisch domein.

3. Sociale waarde

- Denkt u dat vertolking belangrijk is voor de samenleving? Waarom wel of niet?
- Denkt u dat de maatschappij vertolking waardeert? Waarom wel of niet?
 - o *Denkt u dat er vanuit de overheid waardering is voor tolken? Waarom wel of niet?*

4. Inkomen

- Vindt u dat de tarieven van tolken bevredigend zijn? Waarom wel of niet?
 - o *In hoeverre staan de tarieven in verhouding met uw opleidingsniveau?*

Actiegroep registertolken en -vertalers heeft afgelopen jaar een manifest gepubliceerd in samenhang met een brief aan minister Grapperhaus. Grofweg ging dit over de openstelling van het Rbtv voor tolken met taalniveau B2 vanwege een schaarste aan C1-tolken. De actiegroep claimt echter dat er slechts een schijnschaarste is omdat veel tolken niet willen werken tegen de lage overheidstarieven. Ook maakten ze zich zorgen over de kwaliteit van het register. Tegen deze kwestie is bovendien veelvuldig gedemonstreerd in begin 2020.

- In hoeverre kunt u zich vinden in de uitspraken van de actiegroep?
- Wat vindt u van de bovengenoemde ontwikkeling m.b.t. het Rbtv?

5. Beroepsstatus

Onderzoek gaat uit van een bepaalde ladder waarop verschillende beroepen worden gerangschikt aan de hand van beroepsstatus. De categorieën zijn als volgt: CEO/bedrijfsleider – Advocaat/arts/universitair docent – Middelbare school leraar/journalist – basisschool leraar/verpleegkundige/sociaal werker (Sela-Sheffy & Shlesinger, 2011; Gentile, 2017).

- In welke categorie denkt u dat de algemene bevolking de beroepstolk zou plaatsen? Waarom?
- Heeft de wijdere openstelling van het Rbtv in uw ogen invloed op de gepercipieerde beroepsstatus? Zo ja, hoe?
- In 2012 is de tolkfinanciering in de zorg afgeschaft. Hoe heeft dit invloed gehad op de gepercipieerde beroepsstatus?
- In hoeverre denkt u dat er een verschil is in gepercipieerde beroepsstatus wanneer de tolk werkzaam is in de zorg of migratie t.o.v. wanneer de tolk werkzaam is in justitie?

6. Toekomstbeeld

- Denkt u dat de beroepsstatus van tolken in de toekomst zal veranderen? Zo ja, hoe?

De minister voor Medische Zorg heeft afgelopen februari zwart op wit gezet dat een tolk een integer deel uitmaakt van het leveren van kwalitatieve zorg aan anderstalige patiënten. Over hoe dit gefinancierd moet worden zijn echter nog geen uitspraken gedaan, behalve dat het moet gebeuren.

- Wat vindt u van deze ontwikkelingen en wat zijn uw verwachtingen daarbij/ervan?

Tot slot, heb ik een viertal stellingen.

- Naar uw mening, hoe groot schat u de kans dat de volgende veranderingen plaatsvinden? En waar baseert u uw gedachtegang op?
 - o Tolken zullen niet meer nodig zijn
 - o Het belang van het beroep wordt erkend
 - o Tolken zullen meer nodig zijn in het domein van sociale dienstverlening
 - o Gesprekstolken zullen zichtbaarder worden dankzij de media (net zoals gebarentolken zichtbaarder zijn geworden dankzij de corona-persconferenties)

7. Demografische gegevens die nog niet organisch aan bod zijn gekomen expliciet vragen

Heeft u nog iets toe te voegen aan uw antwoorden of het interview in het algemeen? Tot slot, zou u mijn scriptie in uw mailbox willen ontvangen zodra deze beschikbaar is voor publicatie? Dan wil ik u graag bedanken voor uw deelname en als u nog vragen heeft dan weet u mij te bereiken. Nogmaals bedankt en nog een fijne dag!

Informatie over deelname aan

Onderzoek omtrent het zelfbeeld van de professionele tolk in Nederland

1. Inleiding

Met deze informatiebrief wordt u geïnformeerd over een eventuele deelname aan wetenschappelijk onderzoek in het kader van een premasterscriptie. Het onderzoek betreft een interviewonderzoek met als doel het in kaart brengen van het zelfbeeld van de professionele tolk in Nederland, op basis van maatschappelijke en politieke ontwikkelingen. De interviews zullen online afgenomen worden. De contactgegevens voor het aan- of afmelden staan onderaan deze brief vermeld.

2. Wat is de achtergrond en het doel van het onderzoek?

In 2015 is door Paola Gentile een grootschalig onderzoek gedaan naar het zelfbeeld van professionele tolken. Hierbij is gekeken naar hoe professionele tolken hun eigen professie aanschouwen. In de afgelopen zes jaar hebben zich op dit gebied verschillende politieke en maatschappelijk ontwikkelingen voltrokken. Dit onderzoek beoogt dan ook de actuele situatie, anno 2021, in kaart te brengen en te vergelijken met de situatie die Gentile heeft beschreven.

3. Hoe wordt het onderzoek uitgevoerd?

In het kader van het onderzoek worden interviews afgenomen met Nederlandse beroepstolken. Hier staat de perceptie en de mening rondom ervaringen van de respondent centraal. Deze interviews worden opgenomen voor documentatiedoeleinden. Alle data worden volledig geanonimiseerd gepresenteerd in het onderzoeksverslag.

4. Wat wordt er van u verwacht?

Van u wordt verwacht dat u tijd vrijmaakt voor een interview, dit zal naar verwachting 30 tot 45 minuten in beslag nemen. Bovendien wordt verondersteld dat u met instemming met deelname ook instemt met het naar waarheid beantwoorden van de vragen, in hoeverre dat voor u mogelijk is. Er zal slechts één interview plaatsvinden en follow-up contact is per definitie niet nodig voor het onderzoek. Uiteraard staat de onderzoeker wel tot uw beschikking voor eventuele follow-up vragen en/of verzoeken.

5. Wat zijn mogelijke voor- en nadelen van deelname aan dit onderzoek?

Deelname aan dit onderzoek levert u geen direct voordeel op. Voor de toekomst kan het onderzoek wel nuttige gegevens opleveren. Zo kan onderzoek naar de zelfperceptie belangrijke inzichten geven in de gevolgen van politieke maatregelen. Bovendien vult het onderzoek de wetenschappelijke informatie betreffende de relatief weinig onderzochte beroepsgroep van tolk aan.

Mogelijke nadelen zijn:

- Het onderzoek vergt een kleine tijdsinvestering aan uw kant.
- U zou sommige vragen als confronterend kunnen ervaren.

6. Vrijwillige deelname

Deelname is vrijwillig. Als u besluit niet mee te doen, wordt het op prijs gesteld als u dit besluit meldt, maar het is niet noodzakelijk. U hoeft niet te zeggen waarom u niet wilt meedoen. Als u wel meedoet, kunt u zich altijd bedenken en stoppen op ieder gewenst moment — ook tijdens het onderzoek. Bovendien kunt u nadat u heeft meegedaan nog uw toestemming intrekken. Indien u daarvoor kiest, zullen uw onderzoeksgegevens niet meegenomen worden in de analyses. Uw onderzoeksgegevens kunnen echter niet meer verwijderd worden als deze al zijn geanalyseerd, of als uw onderzoeksgegevens niet meer tot u te herleiden zijn, zie hieronder.

7. Wat gebeurt er met de verzamelde gegevens?

Uw persoonsgegevens (naam en andere privacygevoelige gegevens) worden beheerd door één persoon, Lucas Verbunt. Mocht u uw persoonsgegevens willen corrigeren of laten verwijderen, dan kunt u dit doen door contact op te nemen met: Lucas Verbunt. Uw persoonsgegevens zullen niet verstrekt worden aan anderen dan de onderzoekers die direct bij dit project betrokken zijn.

Tijdens uw deelname aan het onderzoek worden gegevens verzameld in de vorm van een opname van het interview. Wij zijn verplicht de gecodeerde onderzoeksgegevens minimaal 10 jaar te bewaren. Daarvoor geeft u toestemming als u meedoet aan dit onderzoek. Als u dat niet wilt, kunt u niet meedoen aan dit onderzoek. Uw gegevens worden opgeslagen en bewaard op een persoonlijke, beveiligde server. De onderzoeksgegevens kunnen worden gedeeld met en/of worden hergebruikt door andere wetenschappers om eventueel andere onderzoeksvragen mee te beantwoorden, als u daar expliciet toestemming voor geeft.

8. Is er een vergoeding wanneer u besluit aan dit onderzoek mee te doen?

Nee, er is geen vergoeding. Reiskosten zijn niet aan de orde.

9. Meer informatie over dit onderzoek?

Voor vragen vooraf, tijdens of na het onderzoek kunt u contact opnemen met Lucas Verbunt via l.m.l.verbunt@students.uu.nl of via +31 6 22 20 23 22.

Bijlage 3: Toestemmingsverklaring

TOESTEMMINGSVERKLARING voor deelname aan:

Onderzoek omtrent het zelfbeeld van de professionele tolk in Nederland

Ik bevestig:

- dat ik via de informatiebrief naar tevredenheid over het onderzoek ben ingelicht;
- dat ik in de gelegenheid ben gesteld om vragen over het onderzoek te stellen en dat mijn eventuele vragen naar tevredenheid zijn beantwoord;
- dat ik gelegenheid heb gehad om grondig over deelname aan het onderzoek na te denken;
- dat ik uit vrije wil deelneem.

Ik stem er mee in dat:

- de verzamelde gegevens voor wetenschappelijke doelen worden verkregen en bewaard zoals in de informatiebrief vermeld staat;
- de verzamelde onderzoeksgegevens door wetenschappers kunnen worden gedeeld en/of worden hergebruikt om eventueel andere onderzoeksvragen mee te beantwoorden;
- er voor wetenschappelijke doeleinden beeld- en/of geluidsopnamen worden gemaakt (zie voor delen en hergebruik van deze gegevens onderstaande box).

Ik begrijp dat:

- ik het recht heb om mijn toestemming voor het gebruik van data in te trekken, zoals vermeld staat in de informatiebrief.

Naam deelnemer: _____

Geboortedatum: ___ / ___ / ___

(dd/mm/jjjj)

Verklaring omtrent hergebruik van gegevens: **in te vullen nadat de dataverzameling heeft plaatsgevonden** (s.v.p. aankruisen wat van toepassing is, en onderaan ondertekenen).

(1) Gaat u er mee akkoord dat het verzamelde audio- en videomateriaal, dit is dus niet anoniem, gedeeld wordt met andere onderzoekers voor onderzoeksdoeleinden?

Ja, daar ga ik mee akkoord.

Nee, niet akkoord.

(2) Soms worden beeld- en/of geluidsopnames ook getoond in wetenschappelijke lezingen of lessen. Gaat u ermee akkoord dat het gemaakte audio- en/of videomateriaal gebruikt wordt voor deze doeleinden?

Ja, daar ga ik mee akkoord.

Nee, niet akkoord.

Handtekening: _____

In te vullen door de uitvoerend onderzoeker:

Naam: Lucas Verbunt

Ik verklaar dat ik bovengenoemde deelnemer heb uitgelegd wat deelname aan het onderzoek inhoudt.

Datum: 13 / 04 / 2021

Handtekening:

Bijlage 4: Codeboom

- ∨ b2 openstelling register
 - c1 toetsbaarheid
 - kijk op actiegroep
 - kijk op openstelling register
 - verschil b2 en c1
- ∨ beroepsstatus
 - beroepsstatus categorie
- ∨ effecten
 - effect afschaffing zorgfinanciering op beroepsstatus
 - effect openstelling op beroepsstatus
 - maatschappelijke kijk op beroep
 - verschil beroepsstatus zorg vs. justitie
- ∨ demografie
 - scholing
 - werkervaring
- ∨ inkomen
 - indicatie tarieven
 - tarieven en opleidingsniveau
 - tevredenheid tarieven
- ∨ sociale waarde
 - ∨ belang van tolken
 - maatschappelijke kijk op anderstaligen
 - ∨ waardering van tolken
 - waardering tolken maatschappelijk
 - waardering tolken overheid
 - werkomstandigheden
- ∨ toekomstbeeld
 - toekomst beroepsstatus
- ∨ verwachtingen
 - politieke verwachtingen
 - verwachte behoefte tolken
 - verwachte erkenning beroep
 - verwachte groei benodigde tolken
 - verwachte media-aandacht tolken
 - zichtbaarheid beroep
- ∨ tolken als beroep
 - ∨ eigen kijk op tolken
 - kijk op het beroep
 - kijk op het vak
 - moeilijkheidsgraad beroep